

مه ترسییه کا نی دهو هتی خاوهن نهوت -2- تیری لاین کار

وردبوونهوه له پاراد کسی زیری (*)

له عهره بییهوه : نهژاد عزیز سورمه

(بهشی دووهم)

ئامازه یهك له وهرگه هوه

(تیری لاین کار Terry Lynn Karl پرسیسری ئهمهریکایی بواری زانسته سیاسیهکان ، 21ی نۆفامبهری 1947 له دایك بووه . ئهم لایكینهوهیهی کاتی خۆی ساڵی 2007 له لایهن - پهیمانگهی لایكینهوهی ستراتیژی عێراق - که خواله خبوو نووسهری ناسراو فالج عه بدولجه ببار سهرپهرشتی دهکرد کراوه به عهره بی و وهکات له بهغدا و ههولێر و بێرووت بیاوکراوه تهوه .

نووسهر لهم لایكینهوهیدا به اشکاوای باسی گرفته په نهان و ئاشکراکانی نهوت ومه ترسییهکانی له وڵاتی خاوهن نهوت دهکا که چن ئه گهر پسپیری دساز و لایانی حیکمه تدار له پشت ئیداره دانییهوه نه بن له باتی خێر ده بێته به یا به سهر خودی دهو له ته که وه و نهك ههر گه شهی ده وه ستێند یا دوا ی ده خا ، به لکو ده یخاته ژێر باری قهرزی قورسیشه وه ، لهم بواره شدا نموونه و داتای حاشاهه نه گر و هه ند جار به لگه نه ویست دێته وه به تایبه تی له دهو له ته دوا که وتوو هکاندا .

به هێی گرینگیی لایكینهوه که و ب بهرچا و وونی لایه نه په یوه ن دیداره کان به پویستم زانی بیکهم به کوردی ، ده نا هه نگه بابته تی لهم چه شنه کاری ئابووریزانان ب تا خو نه ر و به دوا دا چوویه کی ئه ده ب و هونه ر .)
وهرگه

به لای تایبته به دهو هتی خاوهن نهوت

دهو هتی خاوهن نهوت به دهو هتی دیکه ناچن (8) . استه ئه وان له گه دهو هتی خاوهن نهوت دی له کمه لایك تایبه تایه تیدا نه مازا ئه وان هێ کانه هه نارد ه ده که ن

هاوبه‌شن ، به‌ام ئابووری ئهو وٲاتانه‌ی پشت به نهوت ده‌به‌ستن و سیسته‌می سیاسیان له جه‌وه‌ردا ٲٲکها‌ته‌یه‌ک دروست ده‌کا به هٲی هه‌ٲٲژانی دٲلاری نه‌وته‌وه ، به چه‌شنٲک له ده‌وٲه‌تانی تری جیا ده‌کاته‌وه ، چونکه سامانی نهوت له توانای دایه دامه‌زراوان له قاوخی دیاریکراوی مه‌حکه‌می وا دابٲٲژٲ له خه‌یا و لٲژانی چاترینی ٲسٲٲانیش سه‌رووتر .

ئهو‌ه‌ش ٲسته به تایبه‌تی بٲ ئهو ده‌وٲه‌تانه‌ی ده‌کاره‌ٲنانی نه‌وتیان تٲدا ٲه‌یوه‌سته به قٲناخی بنیاتنانی ده‌وٲه‌تی سه‌رده‌مییه‌وه ، که ئهم باره‌ش زیاتر باوه .

ٲ ئهو ٲه‌یوه‌ست بوونه‌یش ده‌بٲ ده‌وٲه‌تی خاوه‌ن نهوت به جٲرٲک له په‌ره‌سه‌ندن

لا ده‌دا ، دامه‌زراوه‌کانی ده‌شٲوٲنٲ ، توانایشی لاواز ده‌کا .

ٲٲکها‌تنی یه‌که‌می نٲوان کٲمپانیاکانی نهوت ٲٲداگیر له‌سه‌ر زامن کردنی سه‌رچاوه‌ی نوٲی نه‌وتی خاو و نٲوان ده‌سه‌ٲاتدارانی خٲما‌ی که به ته‌نگه‌وه‌ن بٲ ٲته‌وکردنی بنکه‌ی لایه‌نگیرانیان چی وای به دوا‌ی خٲیدا نه‌هٲنا - سه‌ره‌ٲای ئاٲوگٲٲی قازانجی نٲوان هه‌ردوو‌لاشیان - له میراتٲکی تا‌ی ناوه‌ندٲکی توندی ده‌سه‌ٲاتی سیاسی به‌ده‌ر و تٲٲٲکی ٲٲککه‌وتنی ژٲر به ژٲری نٲوان فه‌رمانبه‌رانی که‌رتی گشتی و کاربه‌ده‌ستانی که‌رتی تایبه‌تی و لاسه‌نگ بوونی په‌ره‌ٲدان به هٲی پشت به‌ستنی تاکلایه‌نه به کازاکان و پشت به‌ستنی گه‌شه به ٲشتگیری دروستکراوی

نرخ به قازانجی نهوت ، هه‌ٲوه‌شان‌دنه‌وه‌ی داها‌ته‌کانی حکوومه‌ت که له باج و سه‌رچاوه‌ی دیکه‌ی ناو‌خٲوه‌ دٲن و به دٲلاره‌کانی نهوت جٲیان ده‌گیرٲته‌وه .

ٲاستیی ئهم گٲٲٲانکاریه‌نه و هیت‌ر چوارچٲوه (ٲیزبه‌ندی) بٲیاردان ده‌گٲٲٲ ، به جٲرٲک

بٲ ده‌سٲٲکی گٲٲٲانکاری نه‌رٲنی هانی ده‌دا ، تا ئهو‌هی له ٲٲشدا باس کران جٲگیر بکا

به‌مه‌ش بازنه‌یه‌کی بٲش له ئاکامی گه‌شه‌ی ٲاشقه‌به‌وه دروست ده‌بٲ .

ئهم په‌ره‌سه‌ندنه که تا‌اده‌یه‌ک لٲکچووه سه‌ره‌تا له بارودٲخی وٲاتانی لٲک جودای ،

سیما هاوبه‌شه‌وه ٲده‌گه‌ٲٲته‌وه ، ئهو وٲاتانه کٲ ده‌کاته‌وه ، له‌وه‌شدا مه‌به‌ستمان کٲمه‌ٲک تایبه‌تایه‌تییه که له وه‌به‌ره‌ٲنانی نه‌وته‌وه ٲه‌یدا ده‌بن .

به ساده یی دهو هتی خاوهن نهوت له هه موو دهو هتانی دی زیاتر به لای
تاک شمه کیدا

دهشک تهوه ، وه به ره هنانی ئه وهش که لهوانی دی پتر به ره وه نه مان
دهچ و زیاتر لهوانیتر پشت به چایی بهرزی سه رمایه ده به ست ، له
کات کدا زیاتر لهوانی دی به به گه یه کی ته نگه وه
گه مار دراوه ، که ته واو له دهستی دهو هت دایه ، لهوانی دی پتر
سه رچاوه ی قازانجه -

ئه مهش به دیومی نه شو نهای سه رکه وتوو ، نموونه ی سه ره کیش استهوخ
له دهو هتانی
نه رده کاری نه وتهوه لهم تایه تایه تیا نه دا سه رچاوه ده گر :

1- پشت به ستنی به سنوور به داهاتی نهوت به وهی چه قی هه موو
چالاکیه کی ئا بووریه ، که به وه داده شک تهوه پداویستییه کانی
پیشه سازی نهوت له بان چالاکی دی داده ن .

2- نه بوونی په یوه ندی به ره مه هنان و با کک شانی هاندانی دارایی
گه نجینه .

3- لایه نگیری سنوور به ده ر به پیشه سازی قورسی سه رمایه چ ، له
به را بهر ستم کردن له بونیاتی کشتوک و لایه نی دیکه ی که رتی
هه نارد ه کردن .

4- بیر کرد نه وه له پویستی خراییی په ره پدان و په له کردن لای ((
پش ئه وهی نهوت وشک به))

5- ده ست به سه ردا گر تنی دهو هت به سه ر داهاتی نهوت و گاکانی
به کاره هنانی .

ئه و تایه تایه تیا نه لژیک کی له ناوه خیدا هیه ده توان به خای ،
خای به هز بکا ، له سه ره تادا ده بینین پداویستی وه به ره هنانی نهوت
و چک کردنی ئه و سه رچاوه یه ، ده خواز ده سه لاتی کی

به تینی ناوه ندی هه به ، ئه گر به هیچ نه به ، لانی که م به ئه وهی
هاو به شک کی باوه پکراو

سه رمایه ی به گانه به دانوستان ، قازانجی نهوتیش به دهو هت دهچ ،
ئینجا به پای قانون به

یاخود به هزی نه ریت (عورف) .

به و پاییه ی نهوتیش مو کی هه موو نه ته وه یه ، به یه کاری هه ره له پشی
ئه و ده سه لاته

ناوه ندیه ئه وه یه به دوا ی ئه ته رناتیفی به ره مه دا بگه که تیدا
به جگای په ره پدانی به که رتی نهوت به دهچ بگر تهوه ، ئه مهش
به به کاره هنانی خاسیه ته کانی دارایی نهوت ،

به نام له پښتو شگرتنی هه مان دارایی به لای به هڅه ز کړدنی ئاره زووی به کاربردندا ده شک ته وه ،

به جړ لک با به سهر ویستی به ره مه ښاندا ده کښ ، له گه ئه وهی ئاره زووی به ره مه ښان به گه شهی ئه و ئا بووریان هی تڼیا ندایه به رده وام بن پوښته (9) ، دیسان ئه و له پښتو شگرتنه داراییه ش کښپ ده خاته پښ ش گه چاره کانی خ است کړدنه وه و لاسه نگیان ده کا ، به مه ش شو ښکته وتنی تا کلایه نه به د لاره کانی نه وت ده چه سپ ښ .

(سهرسامی به نه وت) لږیکي ئا بووری نه وت به هڅه ز ده کا ، چونکه ده ست که وتنی یه که مین جاری دارایی نه وت ، یا خر ښان لک له نرخیدا هه ژانی د لاری نه وت زیاتر ده کا ، ئه مه ش هانی گه شه سه ندنی کښ مه لک با وه ی نو ده دا له باره ی ښی به ر فراوانی که رتی حکوومه تی هه روه ها هانی ش وازی نو ی هفتار و به رژه وه ندی نو ش له ناو حکوومه ت و دهره ویدا

ده دا ، به نمونه سامانی نه وت که له هفتا و هه شتایه کاند (مه به ستی سه ده ی ابردوه) هه ژا هیوای سهرکرده سیاسیه کانی ، له وان هی به خت یا وه ریان بوو ئه و سامانه یان هه به به رز کړده وه .

ئو سهرکردانه به وه نه وه ستان که با وه ښان به ئه وه چوو نه ک هه ر ده توانن بارو بووی پر ژه ی پهره پښدانی زه به للاح له نا وه وه ی و اتدا بکه ن ، به لکو مه زه نده یان له وه شی تڼی په ښاند که له توانا یان دایه وه به ره ښان یا کښینی سهرچاوه و پار ښه ندی له دهره وه ش بکه ن .

ئو وانه به ه ی ز ښی ه شه وه ښان مه یسر بوو ژیا ن کی شاهانه به دی ښن ښ ئه وه ی

پوښتیان به هیچ پاشه که وت ښکی ناچار یه وه هه به یان هیچ به رنامه یه کی ده ستگرتنه وه

جښه ج بکه ن ، یا خود ښگه به زیاد کړدنی په کښتني بودجه له ښی زیاده خه رجییه وه بده ن

ئو مه ش بوو به ئادگاری ده و له تانی دیکه ی جبهانی سښیم .

دیاره ((سهرسام بوون به نه وت)) به ته نیا ده سه اتدارا نی نه گرتنه وه ، چونکه ده سکه وتنی

دارایی ئاسان ، ئاکاری کاری باو هه روه ها ئه نگیزه ی ښکښتني کاریش له بازار دا ست ده کا .

دیسان ښکوپ کی دارایش (له خه رج کړدندا) له ناو ده زگا کانی حکوومه تدا لواز ده کا ،

ئو مه ش ده به ته ه ی کاری هه شه له بودجه دا .

له وه ش و رانتر سهرسام بوون به نه وت ته گره ده خاته پښ ش کښشی

ته یارکردنی
ناوځی سهرچاوه‌کان له ځای باجه‌وه و مه‌یلی قبوو کړدنی
ده‌ست‌گرتنه‌وه
کز ده‌کا و پشت به‌ستندکی مه‌ترسیداری به ده‌وه‌تی له ده‌که‌وه‌ته‌وه به
چاره‌سهر
کړدنی ته‌واوی کښه‌کان ئه‌مه‌ش ده‌به‌ته ه‌ی پشت به‌ستنی زیاتر به
داهاته‌کانی نه‌وت و
زیادبوونی ده‌ست خستنی ده‌وه‌ته به ناو که‌رتی تایه‌ت .
به واتایه‌کی دی گرفتی مه‌ترسی ئه‌خلاق و مه‌ترسییه‌کانی سهره‌ه‌دانی
سهرمایه
خزمخزم‌نه Crony Capitalism به ته‌واوی ده‌رده‌که‌وه .
ئه‌وه‌ی ده‌وه‌ته‌تی خاوه‌ن نه‌وت له ده‌وه‌تانی دی جیا ده‌کاته‌وه ئا‌ووده
بوونیانه به داهاتی
نه‌وت ، له کو‌شدا ئه‌و ئا‌ووده بوونه بچه‌سپ ، ک‌مه‌کی ش‌واوی
ئه‌نگیزه‌ی سیاسی و ئابووری تیا ده‌بینین که پهل به ه‌موو
لایه‌نه‌کانی ژیاندا داو ، به ج‌رک وای له د
ه‌موو ش‌ت‌ک ده‌خر‌ته فر‌تند .
به‌رپرسیانی ده‌وه‌ته‌تانی خاوه‌ن نه‌وت وه‌ک به‌رپرسیانی ده‌وه‌ته‌تانی دی
ناجوول‌نه‌وه
ئه‌وان ناچار نین وا بن ، به‌ام ک‌مپانیاکانی نه‌وت ه‌یچ
سهرک‌شیه‌کی سیاسی ناکه‌ن
به ه‌مان ئه‌و ځایانه‌ی ک‌مپانیاکانی تر ده‌یکه‌ن و به ه‌مان
نرخاندن .
ک‌مپانیاکانی نه‌وت ته‌نانه‌ت له جه‌نگه‌ی شه‌ی ناوځ‌شدا له
کاره‌کانیان به‌رده‌وام ده‌بن
(وه‌کو ئه‌نگ‌لا) ، ته‌نانه‌ت له کات‌کدا پارتیزان و چه‌ته‌ی ماده
ه‌شبه‌ره‌کانیش ه‌رش ده‌که‌نه سهر ب‌بیه‌کانی نه‌وت و به‌وه‌به‌ری
ک‌مپانیاکان (وه‌ک ک‌ل‌مبیا) ، یا ته‌نانه‌ت ه‌ه‌شی نائارامی
ه‌هر‌مایه‌تی که سه‌قامگیری ده‌ش‌و‌ند وه‌کو (گ‌لی ده‌ریای قه‌زوین)
.
له به‌رامبه‌ردا خاوه‌نکاری ناوځ و سهرکرده‌ی سه‌ندیکاکان و سهرانی
سیاسی حساباتیان
به پ‌ی‌ساکانی باو بنیات نان‌ن ، له کو‌شدا نه‌وت بب‌ته چه‌قی
ململاندی ناوځ و جیهانی
له‌سهر قازانج ، مه‌ترسیه‌کان گه‌وره‌تر ده‌بن له‌وه‌ی بتوانر له ده‌ست
بدرن ، ملیاران
د‌لار ئاماده‌یه به وهرگرتن ، ه‌هر له‌و کاته‌دا ئه‌و ملیارانه به

گشتیی له چوارچـوهی
په یکهـکی کارگـگـیی لاواز و مافی خاوه ندارییه تی مسـگـگر نه بوو و
نه بوونی پا به ندبوونی
دادوه ریدا ده خوولـته وه ، دابهش بوونی قووـیش لهو لاوه بوهستـ
ههروه ها بهرزخوازیی
سیاسی بهـهـز که ئه مهش داـشته یهـک نییه توانای ئابووری بهـجـ بـهـنـ .

لەم بارەیهوه دهوڵەتانی خاوهن نهوت هاوشـۆوهی دهوڵەتانی دیکهی قازانج ویست ، که هـۆزی ئابووری و دهسهـڵاتی سیاسی له توانای دوولایه نهی له دهستخستنی قازانجی دهرهوه له بازنهی جیهانیدا ههـڵدـۆنـجـۆ ، له پاشانیشتدا دا بهش کردنهوهی ئهو داها تانه له ناوـخـۆـدا .

به استی دهو ٲه تانی خاوہن نہوت به تہواوی دہو ٲہ تی قازانج ویستن :
نہوت ئاستی

به‌ری نائاسایان له قازانچ بـ ماوه‌یه‌کی درـ ژ بـ ده‌سته‌به‌ر ده‌کا ،
 وه‌ک ئه‌وه‌ی قه‌رز کردنی نـ ووده‌وـه‌تیشی بـ ئاسان ده‌کا ، که ئه‌مه‌ش
 توانایی ژیانی زیات‌تر له توانای دارایی به‌رده‌ست درـ ژه‌ پـ ده‌دا .
 ه‌نگه ئه‌مه‌ش بـ ته‌ ته‌ گه‌ری ئه‌وه‌ی ه‌گه به‌ سه‌رکرده‌کانی ده‌وـه‌تانی
 خاوه‌ن نه‌وت بدا

خـیـاـن لـه گـگـا نـکـا رـی بـنـه هـتـی پـو یـسـت بـا مـا و هـیـه کـی دـر ژـتـر لـه تـو اـنـای سـه ر کـر دـه کـا نـی دـی

وٲاتانی پهرهٲان به دوور بگرن ، چونکه دهوٲه تانی پهرهٲان خٲراتر دهٲنه ژٲر باری پٲداویستی گٲٲان هر وهختٲ نیشانه گه وره کانی ئابووری هه بوونی ئاٲٲزی دهردهخن ، بهٲام به بوونی نهوت ، دهوٲه تی خاوهن نهوت شتٲك نابینٲ به سهریدا به پٲنٲ خٲی بگونجٲنٲ - ئه گهر بیشیکات له کات و ساتی پٲویستدا نایکا ، به وواتایه ی دٲلاره کانی نهوت بژاردهی پهره پٲدانی پٲشووی پشت به نهوت به ستوو ((داده خا)) و ئهو بژاردانه ده چه سپٲنٲ ، به مهش سستی له دامه زراوه کاندادٲنٲ و کٲسپی بٲیند له به رابه ر چاکسازیدا هه ده نٲ .

ديسان دڼاره کاني نهوت هاني گرته بهري شوازلک له سياست دودا ځي
له ټارو زووي له اده بهر به داپښيني گرفتار به پاره ده بينځته وه ،
يان ټه گهر ټه وه نه لوا بزارده قورسه کان

دوا دهخمن تا خرّشان کی تازهی نهوت دّتهوه ، بهّام کّشه
دواخراوه کان دهسبه جّ که که دهبن و باره که خراپتر ده بّ ، له

ئەنجامى ئەمەشدا گۆڭان - كە لە پاشاندا ھەر د -
بە كاريگەري قەيرانە قووگەكانى سىياسى و ئابوورىيەو د .
ناتەوانايى دەوگەتەنى خاوەن نەوت بەوھى خەي لەگە بارودخى نوڭدا
بگونجگە و تواناي

نوڭبوونەو و نەرمى نواندى لە سىياسەتدا ھەگە كە ب سەرکەوتنى
گەشە پويستن

استەوخ پەيوەنديان بە بنياتى ھاندانى شواوہوہ ھەيە كە ھفتارى
سىياسى و خودانى كاران

بە يەك ئاست دادەگۆڭ ، لە دەوگەتەنى دى گەشەسەندووى خاوەن نەوت
ھەزى ئابوورى و

دەسگەتە سىياسى تاگەيەك لەسەر توانايى دوولايەنەدا دەوہستگ : 1-
ھەگەنجانى قازانچ

(دراو بەرامبەر نەوت) لە دەرەوھى بازنەي جىھانىي وزەدا .

2- دابەش کردنى قازانچ لە ناوخدا بە بەكارھەنانى پەوھرى سىياسى
وہك شوازگە ناوہنديى دابەش کردن ، ئەمەش پەيوەستىيەكى توندى
نائاسايى لە نوان دەسگەتە ئابوورى و سىياسيدا

پەيدا دەكا و چەندىن تەگەي ككەوتنى ژرەژر پەرە پە دەدا كە
لەسەر ئاگەگەي كلاسكىدا

دەوہستگ لە نوان مافى حوكم و مافى پارە ككەردنەوہدا .

ديسان ھەر ئەمە ئەنجامە ئابوورىيەكان بە مەحكەمى بە سىياسەتەوہ
دەبەستگتەوہ لە شەوھى

تەگەگا و بوونى ئابوورى و سىياسەت لە دەوگەتەنى پەشووى سەشالست -
ئەم واقعەش

وا دەرەكەو بەسەر سەرنجى زەرەي چاودەراندا تەپەگە .

استىي دەسگەتەدارانى دەوگەتەنى نەردەكارى نەوت ھىچ ھاندەرگەي
استەوخيان نيە وايان

لە بكا بگر و لەھاتوو و لەخەمى داگەشتنى سىياسەتدا بن ، ھەرەوہا
كەمترىن ھەلەي خيان

نابىنن پەيان پەوہ بگە بە نامەركەزايەتى دەسگەتە بە بەشدارى پە
کردنى ھاوبەشى دىكە ،

بە پەچەوانەوہ ئەو پارەيەي دگەتە ناو گەنجىنەكانى دەسگەتەگەي
ناوہندى توند نامانگەيگەتە ھىچ لە بە ناوہند بوونى ئەو دەسگەتە
بەدەر لەوھى ھانى ئەو پەيوەنديە قازانجيانەي نوان

سىياسى و سەرمايەدارەكان دەدا .

لە باتى ئەوھى سەرکردەي ئەو وگەتەنە كار بە دووركەوتنەوہ لە
پيشەسازى بە پەلەپەل

بکهن و سنوور ځکه به زیاده ځای له خهرجی و به کاربردنی له اده بهری ناوځ دابندن

که وټا تانی ئې ځای پکې په دهناسرایه وه (به پکې اسپارده ی شاره زایانی گهشه) ، یا کار به نه وه بکهن سنوور ځکه به زیاده ځای ده سته سهر دا گرتنی ده وټه به سهر ئا بووریدا (وه ځای له نو ځکان ئام څگاری ددهن) ده یانینین به ځای پکې دی ده جوولنه وه له وټانگه ی باوه بوون

به توانایان له دواختنی کښه سیاسی و ئا بووریه گرینگه کان و بیرکړدنه وه به ځای پکې ته و او پځه وانه وه .

نه و چوارچټه یی ده وری دورست کړدنی به یاریش که له دابهش کړدنی قازانجا پکې د و

ځای له سهر اده گر هره نه وه ش مه ته یی سهیرایه تی ز ځایمان به ه ځای دند ، واته نه وه ځایمان به لځک ده داته وه که و له حکومت ته جیا جیا کانی ده وټه تانی نږده کاری نه و ده کا

له گه جیا وازی ش وازی حوکم و جیا وازی پکې ته یی کښه یی ته و کولتوور و قهواره و

بایه ځی جی ستراتیجیا ندا ه وټه پکې گه شوی هاو بهش ه ځای دده بڅرن و له جهوسه پکې و کچوودا ده خوولنه وه و به گشتی به باری پځه وانه ی زیان به خندا ده شک نه وه و له جیاتی چاک کړدنی توانای ئا بووری یا فډر بوونی سیاسی ، د لاری نه وټه جی شاره زایی سیاسی له به وټه بردنی ده وټه تدا ده گر ته وه ، له کو ځای دده نه مه به توانای بهر نه نگار بوونه وه دا واکاریان لاواز ده به و پار ځای نه دی ځای ته یی دا ځای ته رانی سیاست داده ځای .

استی ده سه ځای تداران توانای نه وه یان نام ځای به ځای ((نا)) (10) نه مه له بهر نه وه نییه سهر کړده ده وټه تانی نږده کاری نه و ته له وه ناگن چی خزمهت

به بهر نه وه ندییه کانیان ده کا ، به ځای ته وټه با له ماو به یی کی کورتیشدا به ز ځای چاک له و بهر نه وه ندیانه ده گن .

په راو ځ

(8) نه و بیر ځای له به شه دا پځان دراوه له لځک ځای نه وه یی کی کار Karl (1997)

وهر گیراوه ، کت ځای به که به در ځای و فراوانی باسی ده کا ، به ه ځای نه وه یی چه ند استییه کی گریمان یی

(ئەمبیریکی) - گەئانەو بە ئاستییە هەستێ کراوەکان - وەرگێ -
چەند لایەنێکی ئێو بیرێ کە یەش هەیه دەتوانرێ پێی بگەن لە کارەکانی
تێری لین کارل

لە کتێبی : Energy and Politics in Central Asia , Karl (1997)
and the
Caucasus, ed., Bruce Aker et al . (Lanham, MD: Rowman &
(Littlefield Publishers , forthcoming) .

Albert Hirschman , Essays in Trespassing: Economics (9)
To Politics and Beyond (Cambridge, England: Cambridge
University Press , 1981) .

(10) بە ئێز هیکتێر هورتاد ، کە وەزارەتی دارایی فەنزوێللا
وەرگرت

ئاماژەی بە نووسەری ئێم دێرانە داوێ و تووویەتی : ((چێن
دەتوانین

بە بەهێزەکان بێئێمێ پەرەیان لێ قەدەغە دەکەین ، یان پێیان
بێئێم

پەرەمان نییە ، لە کاتێکدا ئێوان بێگومان دەزانن کە تێ نەوت
هەبێ واتە

پەرە پێویستت هەیه ، یا دەتوانی دەستی بخرێ ؟)
(کاراکاس ، فەنزوێللا ، هاوینی 1979)